

Naila Ceribašić

nasl. prof. dr. sc., Institut za etnologiju i folkloristiku, naila@ief.hr

Modernizam tradicije u Markuševčana: primjer diskografske i radijske produkcije

HKUD "Prigorec" Markuševac 1923–2023.
znanstveno-stručni skup, studeni 2023.

izvori o tradiciji Markuševca

naila ceribašić

hrvatsko, seljačko,
starinsko i domaće

povijest i etnografija javne prakse
narodne glazbe u hrvatskoj

Međunarodna smotra folklora 1966.

izvori o tradiciji Markuševca

IEF rkp 2220

OSTAVŠTINA BRANKA KOSTELCA ZAGREBAČKO PRIGORJE I POLJE

▪ Zagrebačko prigorje

Iz ostavštine Branka Kostelca: Zagrebačko prigorje i polje: Narodni plesovi, pjesme i običaji iz Markuševca - "Po Prigorju rojžice cveteju" (radni materijali), 1992.

Smeđi fascikl: „Po prigorju rojžice cveteju“; Markuševac, 1992.

- radni materijali za „Po prigorju rojžice cveteju - Narodni plesovi, pjesme i običaji iz Markuševca“, Zagreb 1992:

- transkript razgovora, 15.01.1992., IEF mgtf 2334 (A), kazivač Slavko Miklec - Slavek, r. 1930. u Markuševcu; IEF mgtf 2334 (B), kazivač Slavko Miklec - Slavek, r. 1930. u Markuševcu i Dino Tedling, r. 1972.

- transkript razgovora, 02.02.1992., IEF mgtf 2336 (A), kazivač Stjepan Ročić, r. 1942. u Markuševcu; 26.02.1991. (?), IEF mgtf 2336 (A+B), kazivačica: Katica Pavičić, r. 1959. u Zagrebu

- plesovi - 2 rukopisna sadržaja plesova (priloženi zapisi dijelom odgovaraju sadržaju)

- notni zapisi, tekstovi, kinetogrami, fotografije, opisi: „Drmeljaga“ (Kostelac/ Ceribašić; notni zapis, fotokopija fotografije), „Stara polka“ (Kostelac/ Ceribašić; notni zapis), „Putna I“ (Kostelac/ Ceribašić; notni zapis); „Putna II“ (Kostelac/ Ceribašić; notni zapis), „Putna III“ (Kostelac/ Ceribašić; notni zapis), „Šimunjski drmeš“ (Kostelac/ Ceribašić; notni zapisi, kinetogram, opis), „Slavekov drmeš“ (Kostelac/ Ceribašić; notni zapis), „Korbešov drmeš“ (Kostelac/ Ceribašić; notni zapis), „Šestinski drmeš“ (arhiva HKUD „Prigorec“, Kostelac/ Rihtman Šotrić,

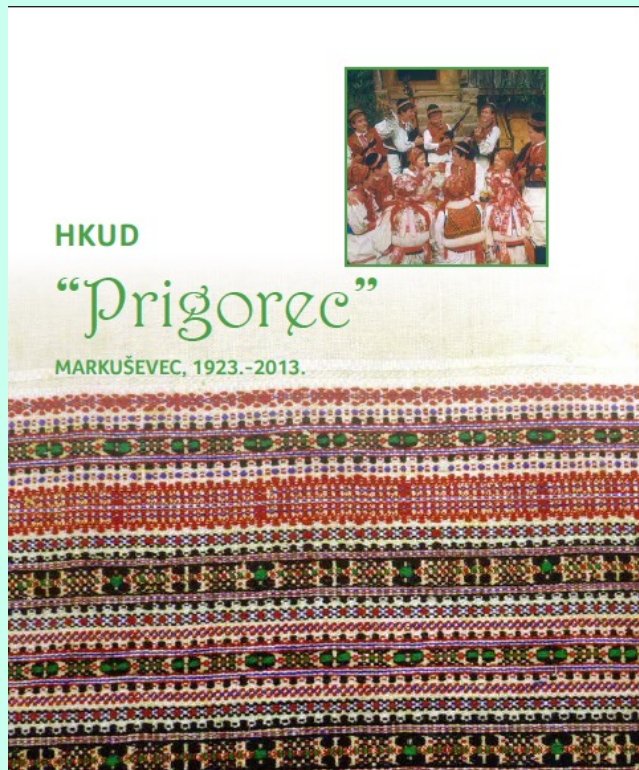
Branko Kostelac

NARODNI PLESovi I Pjesme
ZAGREBAČKOG PRIGORJA I POLJA

obj. 1927.

izvori o tradiciji Markuševca

Dragica Šuvak

HKUD "PRIGOREC"
Markuševac 1923.-2013.

HRVATSKO KULTURNO-UMJETNIČKO DRUŠTVO "PRIGOREC" MARKUŠEVEC 1923.-2013.

Snimanje gramofonskih ploča i političke (ne)prilike 1971.

Kasne šezdesete i rane sedamdesete godine bile su nove godine buđenja hrvatske nacionalne svijesti i poznate su kao vrijeme "hrvatskog proljeća". Repertoar navedenih društava oduvijek je imao nacionalni i vjerski prizvuk – kao urođeni dio kulture svakoga Prigorca, što je u novim političkim uvjetima života hrvatskog naroda još više došlo do izražaja. Tako je Društvo u srpnju 1971. organiziralo proslavu 100. obljetnice rođenja Stjepana Radića,³⁴ na kojoj se okupilo nezapamćeno mnoštvo Markuševčana i gostiju. Pjevački zbor nastupio je samostalno te je osim izvornih pjesama tom prigodom izveo skladbe dijelom iz prijeratnog repertoara. Zborovođa je bio agilni Mirko Cajner, tadašnji glazbeni urednik tvornice gramofonskih ploča "Jugoton". Iskoristivši svoju uređivačku poziciju, objavio je s "Prigorcem" dvije gramofonske ploče na kojima su se nalazile uglavnom hrvatske rodoljubne pjesme. Na kratkosvirajućoj (singl) ploči bile su pjesme "Zrinjsko Frankopanka" i. Zajca na tekst A. Šenoe³⁵ i "Frankopanova davorija" također i. Zajca na tekst F. K. Frankopana.³⁶ Snimanje ove ploče bio je zapravo skroman tonski doprinos "Prigorca" i Jugotona obilježavanju 300. obljetnice urote i tragičnog završetka hrvatskih velikaša Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana.³⁷

Naslovnica gramofonske ploče

Osim toga te iste godine društva "Prigorec", "Sljeme" i "Podgorac" snimili su zajedno dugosvirajuću gramofonsku ploču (long play) u povodu već spomenute stote obljetnice rođenja S. Radića. Zborovima je dirigirao Mirko Cajner. Na pločama je bila *Hrvatska narodna molitva* Josipa Canića – S. Radića; *Narodnom geniju* R. Matza; narodna *Tužaljka za Stjepanom Radićem*, koju su izvele Marta Matanović i Manda Mikić; također narodna *Pogibija Radić Stipana*, koju je izveo Zvonko Nuić; zatim je *Govor Stjepana Radića na sudbonosnoj noćnoj sjednici Narodnog vijeća 24. 11. 1918.* čitao glumac Zlatko Crnković.³⁸

Ploče su objavljene sa željom da se u narodu probudi osjećaj za njegove mučenike i rodoljubni zanos. Koliko se u tome uspjelo i kakav je bio odjek objavljivanja ploča, teško je danas ocijeniti, jer su se obje gramofonske ploče (zajedno sa svojim izvođačima) ubrzo našle u vrtlogu političkih (ne)prilika i imale su kratki životni vijek. Koncem 1971. došlo je naime do zaokreta na političkoj sceni tadašnje države. Političko rukovodstvo SR Hrvatske bilo je smijenjeno, a počeli su progoni svih koji su se suprotstavili centralističkoj politici diktiranoj iz Beograda. S obzirom na te političke događaje ploče su ubrzo povučene iz prodaje.

³⁴ Stjepan Radić (Trebarjevo Desno, 11. 7. 1871. – Zagreb, 8. 8. 1928.)

³⁵ To je u stvari domoljubna pjesma Augusta Šenoe pod naslovom "Živila Hrvatska".

³⁶ Pod "davorijom" krije se popularna arija "U boj, u boj" iz opere "Nikola Šubić Zrinski" Ivana pl. Zajca, a na tekst pjesme "Pozvanje na vojšku" Frana Krste Frankopana. Za limeni ju je sastav obradio Rudolf Matz. Jugoton EPY-4436 A

³⁷ Bečko Novo Mesto, 30. 4. 1671.

³⁸ Longplay ploča objavljena je u nakladi poduzeća Jugoton pod brojeve LPY – V-865.

radijske emisije o tradiciji Markuševca i/ili “Prigorcu”

- “Pod starim i novim krovovima” (Markuševac), 1975., oko 60 min.
(Ivan Miklec, Nikola Lukačin, Stjepan Hadžić, Mirko Klenkar, Vid Ročić, Mladen Puškaš, Branko Jantol i Franjo Novosel)
- “Zašto tako” (obitelj Jantol iz Mark.), 1989., 22 min. [neupotrebljivo]
- “Iz hrv. nar. baštine” (obiranje i guljenje kukurize u M.), 1999., 30 min.
- “Spomenici prošlosti” (Župna crkva sv. Šimuna), 1999., 11 min.
- “Vrijeme za narodnu glazbu” (“Prigorec”), 2006., ? min.
- “Okrećem listove kalendara” (“Prigorec”), 2007., 44 min.
- “Slušaj kako zemlja diše” (dječji vrtić Markuševac), 2012., 50 min.
- “Baština” (“Prigorec”), 2019., 49 min.

nastupi Markuševčana na priredbama i sl. (više ansambala)

- MSF 1968., Festival Panonia 1972., Festival kajkavske popevke 1988., Pjesme Podravine i Podravlja 1994., Došašće u Zagrebu 1995., Božićni koncert Dubrava 1996., Božićni koncert u Ciboni 1996., Tamburaški memorijal Hrvoja Majića 2009.

diskografska izdanja “Prigorca” (Jugoton EPY-4436, LPY-V-865)

1971.

tekst F. K. Frankopan / I. Dežman – glazba I. Zajc, 1871.

STJEPAN RADIĆ

1871 1971

1862

U dugoj hrvatskoj pjesničkoj tradiciji, Stjepan Radić zauzima jedno od najviših mjesta. Ta književna i politička stvaralaštva, koja su u njemu postala jedna cjelovita cjelina, čine ga jednim od najvećih hrvatskih pisaca. Radić je bio i pjesnik, i političar, i državnik, i borac za slobodu, i čovjek koji je svojim djelovanjem ostavio dubok trag na hrvatskoj naciji.

Stjepan Radić je bio uvijek prvi među prvim, ali je i bio prvi među prvim. Njegov život bio je jedna neprekidna borba za slobodu i pravdu. Njegov glas bio je glas hrvatske nacije, glas koji je bio čuo u svakom hrvatskom domu. Njegov život bio je jedna neprekidna borba za slobodu i pravdu. Njegov glas bio je glas hrvatske nacije, glas koji je bio čuo u svakom hrvatskom domu.

Govor Stjepana Radića na sudbonosnoj sednici Narodnog vijeća 24. XI 1918.

Čita: Zlatko Crnković

Hrvatska narodna molitva

(Josip Cunić — Stjepan Radić)

Narodnomu geniju

(Radolj Matz)

Izvod:

Hrvatsko seljačko pjevačko društvo "SLJEME" — Sestine

Hrvatsko seljačko pjevačko društvo "PODGORAC" — Gradski

Hrvatsko seljačko pjevačko društvo "PREGORAC" — Markuševci

Dijelovi: MIRKO ČAJNER

Tuzaljka za Stjepanom Radićem

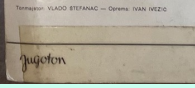
(Narodna)

Izvod: Miroslav i Manda Mikić

Pogibija Radić Stipana

(Narodna)

Izvod: Zvonko Nuić

NR/EP 886.2-5
RAD

UPOREDBA KODIRANJE
01234567

diskografska izdanja "Prigorca"
(Jugoton EPY-4436, LPY-V-865)

Hrvatska narodna molitva.

(Stjepan Radić)

Mješoviti zbor.

Svečano i polaganu. Maestros e larghetto. 1-60

J. Cunić

Soprani:
Alti:
Tenori:
Basi:

Bo - že - ču - vaj i pro - suje - ti Se - lja - čki naj

Bo - že - ču - vaj i pro - suje - ti Se - lja - čki naj

Bo - že - ču - vaj i pro - suje - ti Se - lja - čki naj

Bo - že - ču - vaj i pro - suje - ti Se - lja - čki naj

HRVATSKA NARODNA MOLITVA

ISPJEVRO: *Stjepan Radić*
SKLADAO: *Josip Cunić*
ZAGREB 1928.

CIJENA DIN. 10 IZDANJE SLAVENSKE KNJIŽARE

rod i dom tvo - jim du - hom da po - le - ti

rod i dom tvo - jim du - hom da po - le - ti

da da po - le - ti
Na - sim majkam že - nam

Kno - vom do - ba čo - vje - čnom Na - sim maj - kam

Kno - vom do - ba čo - vje - čnom Na - sim majkam že - nam

Na - sim maj - kam

srodna diskografska izdanja ("Sljeme" i dr. u produkciji Edison Bell Penkale)

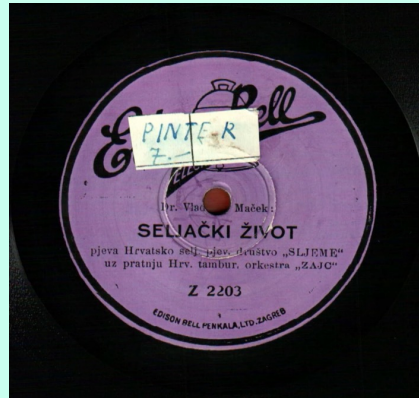
1927.

Naslov primika	Narodnom genju
Recording title	Hrvatska pjev. društvo: Turpeljac i Nova Zora
Izvođač (ansambli)	Hrvatsko pjevačko društvo "Turpeljac"
Podaci o odgovornosti (ansambli)	Hrvatsko pjevačko društvo "Nova Zora"
Naslovni broj	Z. 1284
Broj matrice	Matrice
Naljepnica ploče	Iskani katalog Edison Bell Penkala, lipanj 1929.
Zastupljenost u katalogu, popisima i dr.	Iskani katalog Edison Bell Penkala, lipanj 1929.
Vrsta građe	Iskani katalog Edison Bell Penkala, lipanj 1929.
Projekt	DISKOGRAF

1929.

1937.

1937?

Seljački život
riječ i glazba Dr. Vladko Maček

Kao koračnica (ne prebrzo)

1. Bognan je	o - tac	ze - mljanam	ma - ti	Hr - vat - ska	na - sa
2. Zemlji - ca	pa - sa	o - na nas	fra - ni	vra - da nam	na - su
3. Biser - je	na - še	Bo - zja je	ro - sa	što - no se	ju - trom
4. Borbu za	pra - vo	vje - ko - ve	du - ge	ni - gda ne	klo - nuv

ze - mljica	sve - ta	Jer smo od -	u - vjekse -	tja - ci Hr -	va - ti
se - ljacku	mu - ku	Pa kad po -	te - skom	plugu i	bra - ni
tje - ska u	tra - vi	Zla - to je	kla - sje,	sre - bro je	kosa
vo - di - ti	zna - mo	Ne - demo	bi - ti	ni - čiji	sluge

Svečano i malo polaganije

dok bu - de	vije - ka,	dok bude	svije - ta	Za - vičaj	žar - ko
s će - la i	na - ši	žu - glavih	ru - ku	Krupan ko	zrje
bije - la na	ča - snoj	sta - račoj	gla - vi	Bogu tek	opstanak
ne - černo	tu - deg,	svo - jeg ne	da - mo;	Pa kad za	pra - vo

široko

tju - bimo	svoj,	pjevamo	gromki naš	oj	!
pa - danam	znoj,	pjevajmo	gromki naš	oj	!
kva - li - mo	svoj,	pjevamo	gromki naš	oj	!
svr - simo	voj,	očit će	gromki naš	oj	!

Hrvatsko Seljačko Pjevačko Društvo "Podgorac" - Božićne Pjesme

Master Release

Jugoton LPY-V-673 LP, Album 1966 Yugoslavia

Hrvatsko Seljačko Pjevačko Društvo "Podgorac" - Kyrie Eleison

Master Release

Jugoton EPY-3765 7", EP 1966 Yugoslavia

Hrvatsko Seljačko Pjevačko Društvo »Podgorac« Iz Gračana* - Narodi Nam Se / Veselje Ti Navješćujem / U Se Vrime Godišća / Rodio Se Bog

Master Release

Jugoton EPY-3764 7", EP 1966 Yugoslavia

Hrvatsko Seljačko Pjevačko Društvo »Podgorac« Iz Gračana* - Radujte Se, Narodi / O Betleheme / Svim Na Zemlji / Spavaj Sinko

Master Release

Jugoton EPY-3766 7", EP 1966 Yugoslavia

Hrvatsko Seljačko Pjevačko Društvo "Podgorac" - Oj Ti Vilo, Vilo Velebita / Pjesma Ličkog Junaka

Release ⓘ Needs Vote

Jugoton SY-11834 7", Single 1971 Yugoslavia

Credit: Muški Zbor i Tamburaški Orkestar Hrvatskog Seljačkog Pjevačkog Društva "Podgorac" - Gračani

Hrvatsko Seljačko Pjevačko Društvo "Podgorac" - Božićne Pjesme

Release ⓘ Needs Vote

Jugoton LPY-V-673 LP, Album 1972 Yugoslavia

Hrvatsko Seljačko Pjevačko Društvo "Podgorac" - Božićne Pjesme - Christmas In Croatia

Release ⓘ Needs Vote

Jugoton LPY-V-673 LP, Album 1970 Yugoslavia

HSPD "Podgorac", Gračani* - Prigorski Svati - Narodni Obred Ženidbe U Hrvatskom Prigorju

Release

Jugoton LPY-S-65001/2 2xLP, Album 1974 Yugoslavia

srodna diskografska izdanja
("Podgorac" u produkciji Jugotona)

1966.

1971.; 1974.

zaključak

- * njegovanje obrađene i izvedbeno dotjerane narodne pjesme, u čemu su prednjačila prigorska društva – otprije poznata tradicija dugog trajanja, koja se očituje u javnoj praksi folklora od njezinih začetaka 1920-ih
- * istovjetan pristup glazbenim predlošcima u spoju s nacionalno osviještenim, domoljubnim sadržajem, u čemu se također prednjačila prigorska društva – novo saznanje o tradiciji dugog trajanja, koja se očituje u domaćoj diskografiji od njezinih začetaka 1920-ih